

El Grup Local del Moianès de Flora Catalana

TEXT I IMATGES: Grup Local del Moianès

Des dels seus inicis, l'afany del Grup Local del Moianès ha estat donar a conèixer la flora del Moianès i, més concretament, de les rodalies de Castellterçol a totes les persones interessades en la botànica i la natura a través d'activitats pensades per a tots els nivells de coneixement botànic.

Responsabilitat i precaució amb les plantes

Es orígens del Grup Local del Moianès es remunten al 2015, any en què vam començar a col·laborar amb els organitzadors de les caminades populars de la festa major de Castellterçol, i també amb altres entitats per a la col·locació de cartells divulgatius de la flora més rellevant que es podia observar en els itineraris proposats durant aquells dies. Aquell mateix estiu es van penjar més de 100 cartells al llarg del recorregut de la caminada popular amb els noms de diverses espècies de plantes herbàcies, arbres i arbusts, principalment.

A la tardor del mateix any, una colleta del grup va participar en la xocolatada popular que va organitzar el Grup de Caminaires de Castellterçol a l'ermita de Sant Julià d'Úixols. De tornada al poble es va fer un itinerari botànic que va resultar ser molt interessant per a tothom.

És així com, a poc a poc, es va anar constituint un grup, amb en Daniel Pérez, en Josep M. Hortigüela, la M. Mercè Morguí i en Lluís González. Alhora va començar la relació del grup amb Flora Catalana.

No hi ha una data concreta de constitució del nostre grup perquè va ser un procés progressiu que es va iniciar el 2015. Des d'aleshores s'ha anat consolidant i ampliant. Sí que volem constatar que tot va començar per l'interès comú de conèixer millor les plantes del nostre entorn, i per gaudir i compartir moments agradables enmig de la natura.

Les sortides botàniques es fan principalment per la rodalia de Castellterçol i altres pobles veïns. Tot i que alguns residents permanents del poble han participat esporàdicament en alguna activitat del grup, cap ho ha fet amb regularitat. Els membres del grup que col·laboren de manera més continuada en totes les activitats són persones que tenen la segona residència a Castellterçol o que viuen en altres pobles, més o menys llunyans, i que es desplacen per assistir a les trobades.

Sortides del Grup.

Florida meravellosa del liri de neu (*Galanthus nivalis*).

A principis de 2016, el Grup Local del Moianès va començar a fer sortides botàniques amb una certa regularitat. La comunicació dels membres del grup es feia a través de l'aplicació WhatsApp per concretar el dia i l'hora de cada sortida.

D'aquell any recordem la sortida botànica que es va fer el 25 de gener per veure els liris de neu, en la qual, per primer cop, ens va acompanyar la Núria Lloret. Encara que hi passéssim molt fred, trobar *Galanthus nivalis* en estat òptim va ser un gran goig. Que boniques que es veien aquelles flors tan blanques, pèndules i solitàries en la tija, formant grups prop d'aquell bosc de ribera del torrent! Tant ens va agradar aquella sortida, que la repetim cada any.

Del 6 al 14 de febrer de 2016 vam veure l'oportunitat de fer una exposició sobre gimnospermes a l'Espai de Lectura de Castellterçol, on el Grup Local del Baix Ter va aportar bona part del material. L'exposició es va quedar 15 dies a l'escola del poble, i d'aquella mostra científica els alumnes més grans van aprendre que els pins, el ginebre i el càdec, que tantes vegades trobem als boscos de l'entorn, són gimnospermes, com també ho són l'abet roig, el teix, els xiprers i els cedres dels jardins del poble. També van poder descobrir que les gimnospermes són arbres o arbusts, la major part de fulla perenne, que no fan fruit, sinó que deixen les llavors lliures dins de pinyes o de gàbulas.

Amb el temps, les sortides continuaven: serra i fageda de Barnils, la caminada popular de Sant Quirze Safaja pels cingles de Bertí. És així com el Grup Local del Moianès anava creixent i enriquint-se. Benvinguts van ser l'Elena Fernández i el Salvador Boronat.

Taller d'identificació de plantes.

A la tardor de 2017 vam començar a organitzar les sortides regularment cada tres diumenges. La Carme Portet ens va animar a fer tallers presencials. És per això que avui dia s'alternen sortides de tot un matí amb unes altres de més curtes, que es completen amb un taller d'estudi i de determinació de les plantes trobades mentre passegem.

D'aquesta manera continuaven els treballs de camp per diferents indrets: el torrent de la Guineu, a Castellterçol; el Grony del Vilardell, a Castellcir; la font de les Tàpies; el torrent del castell; etc. I el nostre grup seguia acollint altres membres: Consol Pons, Josep Aragonés i Laia Farriols.

Moltes altres persones van assistint quan poden a les activitats organitzades pel grup local i hi mantenim el contacte mitjançant un grup de WhatsApp.

Sovint també participen a les sortides i als tallers l'Albert Vicens i la Mertxe Pamplona, del Grup Local del Vallès. Com ells, el Grup Local del Moianès també s'ha afegit a les seves activitats al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac.

Del passeig botànic que duguérem a terme pel puig d'Olena, recordem la rotllana que vam fer al costat del sanatori per sentir la lectura de dos poemes de Màrius Torres, poeta que hi va passar els últims anys de la seva vida. Després vam iniciar el passeig botànic. Com sempre, miràvem i observàvem arreu. És així com, en un indret, vam descobrir unes flors blanques sobre unes fulles que creixien a terra. No les reconeixíem i volíem saber què eren. Ai! Com vam riure quan vam veure la capçada del cirerer d'arboç! Ens vam adonar que aquelles campanetes caragolades cap enfora havien caigut de les branques que teníem damunt nostre.

No hem oblidat la troballa que vam tenir l'oportunitat de veure i estudiar durant la sortida botànica que vam fer cap a la font de les Tàpies: els fruits i les llavors plomoses de la planta boscana *Vicentoxicum nigrum*. Molts de nosaltres encara tenim pendent de veure les seves flors de color púrpura fosc!

A la sortida del 22 de setembre de 2019 a la font del Pontarró vam trobar una planta que no coneixíem. Com que només n'hi havia un exemplar, no en vam agafar cap mostra; només li vam fer fotos. Després vam intentar determinar-la amb l'ajuda de les claus dicotòmiques. No vam poder i vam demanar ajuda als companys de Flora Catalana. Ells de seguida ens van respondre: *Houttuynia cordata*, planta invasora que s'estén amb molta facilitat seguint el curs de les rieres. Vam fer cas dels seus consells, vam tornar per fer-ne més fotos i arrencar-la per intentar prevenir-ne l'expansió. La tenim guardada en un plec d'herbari.

En la primera sortida botànica del 2020 vam tenir la sort de trobar tres espècies del gènere *Veronica* en un mateix cantó del camí que porta a la Font del Prat del Pou de Castellterçol. Vam apreciar les semblances i les diferències de *Veronica hederifolia*, *Veronica polita* i *Veronica persica*. Quants detalls! Tot era extraordinari perquè aprofundíem i reflexionàvem mentre reforçàvem el rigor, la precisió, l'exactitud. Quina gran lliçó!

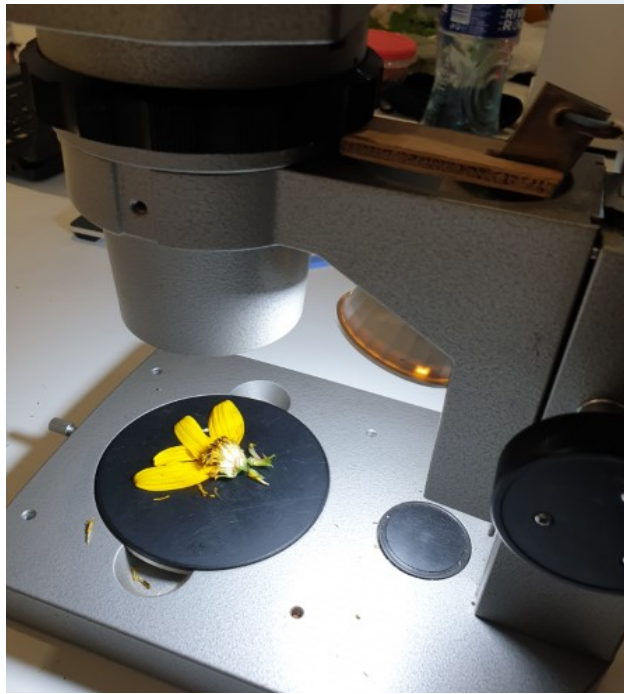
Malauradament, el nostre calendari d'activitats del primer semestre del 2020 va quedar inservible amb la irrupció de la covid-19. A mitjan mes de març es va instaurar el confinament domiciliari arreu perquè la situació epidemiològica era força greu.

Aviat el Grup Local del Moianès va saber transformar el període de confinament en una oportunitat d'aprenentatge fent ús de les noves tecnologies. Es van organitzar uns tallers botànics, molt interessants i didàctics, que van servir per aprendre més de la flora i també per seguir en contacte. Som una colla entusiasta que també sap passar-ho bé en companyia.

Els membres del nostre grup local ens trobàvem els matins de cada diumenge mitjançant videoconferència. D'aquesta manera vam estudiar la morfologia de la família de les umbel·líferes i la de les labiades.

També, un grupet de sis membres del Grup Local ens vam organitzar per gravar un vídeo sobre la família de les umbel·líferes.

El passat mes de setembre ja es va fer una sortida curta amb taller, i al mes d'octubre es van fer

Tallers d'observació.

dues activitats presencials restringides a només sis assistents del nostre Grup Local. Tal com s'havia fet en les sortides anteriors, es va seguir el protocol de seguretat i prevenció contra la covid-19. El dia 4 es va anar al fornó de Puigdomènec i el dia 25 es va anar a la font de la Teula.

A causa de l'empitjorament de la pandèmia i de les restriccions de mobilitat en l'àmbit territorial, s'ha tornat als tallers virtuals a Flor@ula i hem ençetat l'estudi d'una nova família de plantes, la de les dipsacàcies.

El taller del diumenge 17 de gener va tractar de la flor. La lliçó va ser molt profitosa i els conceptes es van presentar de manera clara i entenedora. Després de les explicacions es va organitzar un concurs

Posta de sol després de la nevada.

fotogràfic. Els membres del nostre Grup Local podíem aportar imatges diverses de les nevades que la borrasca Filomena havia deixat al Moianès o en qualsevol altre lloc que tingués relació amb algú de nosaltres. La idea ha resultat reeixida. Les fotos que es poden veure en aquest article són les més votades, les que més han agradat.

En els temps que venen, segurament serà necessària una bona combinació de les sortides a la natura i dels recursos virtuals que ens proporciona la tecnologia per tal de continuar aprenent i de conèixer més a fons la nostra flora. És per això que el Grup Local del Moianès ja ha demanat a Flor@ula la reserva d'unes hores al calendari de les videoconferències.

ESPÈCIES DESTACADES

Galanthus nivalis. Per la florida primerenca i de gran bellesa. Cada any il·lusiona trobar-ne les flors i mirar-les en companyia. La sortida botànica a veure els lliris de neu ha ajudat a cohesionar el grup.

Hypericum androsaemum. Va ser la nostra troballa a la font de les Febres.

Alisma plantago-aquatica* var. *lanceolatum. Només observada a la font de Sant Llogari.

Juncus inflexus. La nostra primera determinació col·lectiva a distància!

Narcissus poeticus. N'hem parlat molts cops i encara no l'hem trobat a cap sortida del grup local.

Globularia cordifolia. Va ser la troballa del grup a la sortida al pla del Boix, després l'hem anat trobant a diferents indrets.

Vincetoxicum nigrum. Des de la sortida a la font de les Tàpies encara esperem trobar-la florida.

Polygala exigua. La vam trobar a la sortida als Gorgs Blaus, Monistrol de Calders. Malgrat les diferències, ens recordava la *Polygala calcarea* que trobem sovint. La vam determinar en un estudi posterior i també vam tornar al lloc per a fotografiar-la amb més detall. Una tria de les fotos està publicada al web de Flora Catalana.

Ramonda myconi. Només l'hem trobat en les parets rocoses orientades al nord. Veure les boniques inflorescències liles de l'orella d'os sovint ens ha resultat complicat perquè la sortida i el moment de la floració no han coincidit. Sempre hem fet tard i hem trobat les flors cremades a causa d'un temps massa càlid. Tot i així, tots en recordem les fulles dentades de color verd fosc en roseta i els limbes bollats, aspres i gruixuts.

Racons especials pel que fa a flora

La Sauva Negra és a la vessant nord de la vall del torrent que porta el seu nom; l'ambient obac i les freqüents boires han permès que s'hi establís una fageda.

El pla del Boix és un indret de relleu suau on la profunditat del sòl és molt minsa. El terreny seria un conreu si no fos tan rocós, i l'ocuparia el bosc si presentés molt més pendent. És un lloc molt interessant pel que fa a la flora i a la vegetació, encara que el tenim poc estudiat.

Els Gorgs Blaus són el resultat de l'erosió fluvial de la riera de la Golarda poc abans d'arribar a Mo-nistrol de Calders. La zona és molt més termòfila que l'altiplà del Moianès; això fa que la vegetació sigui diferent de la que trobem més sovint. Quan vam visitar-lo, se'ns va fer tard abans d'hora i no

vam poder baixar a la riera. Tant era l'interès en les plantes trobades que no ens vam allunyar ni 100 m dels cotxes!

La serra i la fageda de Barnils són un món de contrastos. Mentre a les parts altes de la vall del torrent de l'Espluga la vegetació és típicament mediterrània, a les fondalades la vegetació és centre-europea, i ofereix grans contrastos en una sola sortida.

La riera de Fontscalents és prou llarga per mantenir quasi bé sempre un mínim cabal d'aigua perquè recull la pluja més amunt del poble de Collsuspina. Els successius estancaments d'aigua, ja siguin naturals o artificials, permeten que les comunitats higròfiles s'hi estableixin.

La font de les Febres està situada a una obaga de la carena del coll d'Ases, hi raja poca aigua, però el terra quasi sempre està humit. És per això que hi trobem plantes que es fan a pocs llocs més de la comarca.

Al torrent del Gai hi anem cada any per veure els lliris de neu florits. És un espectacle hivernal que cap any ens volem perdre.

El Solà del Sot és una masia de Granera a la qual s'arriba bé fent una passejada des de Castellterçol. El camí de la vall té només alguns pendents forts, en general són relativament suaus i convida a la passejada. La font i la bassa ofereixen una vegetació singular.

La fageda de la Sauva Negra.

[Web del Grup Local del Moianès de Flora Catalana](#)